

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 5 (7)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

5

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Minojiddinov A.A. Meva-sabzavot tarmog‘i korxonalarini boshqarishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari	8
Mirzayev A.T., Dilnozaxon M. O‘zbekistonda turizm marketingi samaradorligini baholash va uni takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi.....	12
Shavkatov A.Sh. O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishining institutsional va makroiqtisodiy asoslari.....	16
Махамаджанов М.М. Инновационная трансформация банковского сектора Узбекистана: общесистемные тенденции и финансовые результаты.....	20
Sativaldiyeva G.X. IFRS 16 “Ijara” xalqaro standartiga muvofiq ijara hisobidagi o‘zgarishlar.....	24
Ismailov X.M. Aloqa korxonalari moliyaviy barqarorligini ta‘minlash metodologiyasini takomillashtirish masalalari.....	28
Yusubov I.I. Mintaqada iqtisodiyotni barqarorlashtirishda raqamli xizmatlarning rivojlanishi.....	32
Saidaxmedov N.X. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoiyatini shakllanishi va rivojlanishining zamonaviy nazariyalari.....	35
Istamqulov D.Q., Danyarova F.B. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo‘llari.....	40
Aipova I.I. Resurs samaradorligini baholashning nazariy usullari va ko‘rsatkichlari.....	43
Mirzaraximova A.A. Tijorat banklari tomonidan aloqa sohasini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	49
Xalimirzaev A.A. Yer va suv resurslaridan samarali foydalanishda hududiy ixtisoslashuvning ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi.....	53
Sidikov Z.A. Sirdaryo viloyatida sanoatlashtirish jarayonining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	59
Usmanova N.Y. Raqamli iqtisodiyotda menejment qarorlarini qabul qilishda innovatsion texnologiyalarning roli.....	63
Ergashev R.X., Rajabaliyeva I.A. Transport-logistika infratuzilmasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish.....	67
Raximova D.S. Barqaror restoran amaliyotlari: oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish va qayta ishlashning innovatsion yondashuvlari.....	70
Narzullayeva X.A. Investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishning xalqaro tajribalari.....	76
Muxitdinov Sh.Z. Kichik agrobiznes subyektlarida mahsulotlar eksportini rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillar.....	84
No‘monov O.O‘. Agrotadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatiga ta‘sir etuvchi makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy omillarni kompleks baholash.....	88
Yeshimbetov U.X. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	92
Raximova K.N. Tadbirkorlik sharoitida yashil biznesni tashkil etish va rivojlantirishining o‘ziga xos xususiyatlari	97
Хошимов П.З., Тўрахожайев Х.Х. Ислоний банкларнинг ишлаш таомойиллари ва ислон молия тизимининг Ўзбекистон иқтисодиётига таатбири.....	100
Sattarov R.A. An integrated methodological framework for evaluating and forecasting interregional economic cooperation: an input-output approach (evidence from Uzbekistan).....	107
Farmanov J.Z. Mintaqada asalarichilik ekotizimining tamoyillari va ekologik-geografik xususiyatlarini takomillashtirish	111
Qurbonov A.B. Janubiy iqtisodiy rayonda qishloq xo‘jaligi orxonlarining tarkibiy o‘zgarishi va agrar kooperatsiyani rivojlantirish yo‘nalishlari.....	114
Тоштемиров Т.Т. Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришда солик механизмларида фойдаланиш масалалари.....	119
Arziyev M.A. O‘zbekiston iqtisodiyotini transformatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlikni rivjlanitirishning ustuvor yo‘nalishlari.....	122
Maxkamova S.Sh. Ekologik innovatsiyalar orqali yerlarni oqilona boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	127
Olimova N.X. Yashil moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari hamda hozirgi amaliyoti: milliy kontekst	137
Zaylobitdinova H.X. Davlat oliy ta‘lim muassasalarining tijorat faoliyatini samarali boshqarish strategiyalari.....	141
Komilov A.I. Evolution of the catering industry in the context of digital technologies.....	145

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Sotvoldiyev N.N. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mehnat bozoriga ta'sir etuvchi omillar.....	149
O'rinov A.A. Sanoat tarmoqlarining investitsion imkoniyatlarini barqarorlik indikatorlari asosida boshqarish mexanizmlari.....	154
Ahmadaliyeva R.A. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyotga qarshi kurashish samaradorligi.....	158
Uzganbayeva D.T., Alimova Sh.F. The role of investment strategies in transforming small business entities into large corporate structures.....	162
Goziyev M.Sh., Abdufattoyeva M. Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish.....	167
Qobilov H., Uzganbayeva D.T. O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning ro'li: so'nggi yillardagi islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish va bandlikka qo'shayotgan hissi.....	170
Sotiboldiyeva R., Uzganbayeva D.T. O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati.....	174
Маматкулов З.Ш. Хизмат кўрсатиш фаолиятининг шакллантириш ва бошқаришда хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишнинг инновацион йўналишлари.....	179
Shamsiddinov P., Uzganbayeva D.T. Iqtisodiyotning raqamlashtirishning afzaliklari va uning oqibatlari.....	185
Qosimov A.S. Jizzax viloyati mahallalarining qayta nomlanishi va demografik jarayonlar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari.....	189
Qodirov A., Tulaganov E.J., Berdimurodov U.S. Inson kapitalini kapitalizatsiya qilish va samaradorligini oshirish.....	192
Saidkarimova M.I., Sobirov O.A. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.....	199
Saidova M.J. Sanoat transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni (Andijon viloyati misolida)	203
Юсупов А.С., Пардаев Х.Ф. Динамическое управление международным портфелем акций: механизмы ребалансировки и преимущества глобальной диверсификации в условиях волатильности валютных рынков.....	206
Burxonov J.X., Soliyev I.I. Mehnat bozorini tartibga solishda innovatsion yondashuvlarning xorij tajribasi tahlili.....	213
Xaitbaev J.O. Mintaqa iqtisodiyotini barqarorligini ta'minlashda suv resurslaridan foydalanishning ko'p omilli ekonometrik modellari.....	217
Saidov U.S. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishning moliyaviy yo'nalishlari.....	221
Nurmaxanmadov N.B. Iqtisodiyotning ekologiyaga ta'sir moyilligining oshib borishi muammosi.....	224
Xudayberdiyev K. Davlat xaridlarida elektron platformalar faoliyatini optimallashtirishda sun'iy intellektga asoslangan moderatsiya mexanizmlarining roli.....	230
Xolxo'jayev E.G'. Davlat xaridini tashkil etishda elektron savdolardan foydalanish samaradorligi hamda imkoniyatlari tahlili.	234
Rustamova F.A. Qishloq joylarda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	238
Ikromov A. Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirishda integro-differensial tenglamalarning o'rni va ularni tadqiq etish.....	241
Sarimsakov B.R., Usmonov J.Q. Xorijiy mamlakatlarda inson kapitalidan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida samarali foydalanish tajribalari.....	245
Maraimov I.R. O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish va aholi turmush farovonligini oshirish.....	251
Yusupov Sh.B. Xorazm viloyatida sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini baholash va oshirish yo'llari: 2020–2025 yillar tahlili va 2030 yilga prognoz.....	256
Chintemirova D.Sh. Hududlar kesimida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari.....	260
Xusanova Z.R. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.....	265
Tajiboyev S.O., Gulimboyev S.I. Moliyaviy siyosatning investitsiya muhitiga ta'siri.....	270
Tajiboyev S.O. G'aznachilikda to'lovlarni amalga oshirish.....	275
Xaydarov M., Baxtiyorov I. Innovatsion iqtisodiyot g'oyalari va ularni oliy ta'lim tizimi orqali qo'llashning nazariy asoslari.....	279
Ким Т.В., «Зарубежный опыт развития циркулярной экономики и её роль в формировании ресурсосберегающей модели экономического развития».....	286

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Saydullayeva R.U. Analysis of financial efficiency and profitability in the green economy: the role of IAS and IFRS standards.....	292
Galatov A.A., Karimova G.A. O‘zbekistonda Islomiy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi nobank tashkilotlar faoliyati va strategik boshqaruv tizimining tahlili.....	296
Tursunov F.U. Oliy ta‘lim sifati monitoringini takomillashtirish mexanizmlarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari... ..	300
Yakhshiboev R.E. Retrieval-augmented generative AI for smart learning content.....	303
Ergashev S.A. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish: ilmiy-nazariy va amaliy asoslar.....	307
Абдуллаева Р.Ғ., Тажибаева Н.Ф. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг устувор йўналишлари ва ривожланиш истиқболлари.....	311
Sayfullayev J. Why organizations struggle to implement green management practices: key barriers and practical solutions.....	316
Sirojiddinov K.I. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari.....	319
Ibraximov X.S. Mintaqalarda tadbirkorlik muhitini shakllantirishda kichik biznesni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘rni va mexanizmlari.....	324
Tajibayev K.Q. Farg‘ona vodiysida kichik biznes sub‘ektlari raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari.....	328
Abdulxakimov Z.T. Barqaror rivojlanish evolyusiyasi va tarkibiy qismlari masalalari.....	332
Pazilidinov M.M. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlarning raqamlashtirish tajribasi.....	337
Жураева М.З., Ахмедов Р.М. Экосистема применения системного подхода в менеджменте транспортной инфраструктуры.....	341
Ахмедов Р.М. Основные требования к разработке системного подхода в менеджменте дорожного хозяйства Республики Узбекистан.....	348
Mamasiddiqova F.X. Qishloq xo‘jaligida mahallalar ixtisosligi: nazariy asoslar, regional tahlil va rivojlantirish istiqbollari.....	353
To‘rayev A.A. Mehnat bozorini texnologik transformatsiyalash sharoitida ishchi kuchi raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlari.	358
Солиев И.И. Концептуальные основы институциональной автономии вузов в условиях модернизации системы образования Узбекистана.....	362
Xasanov S.Q. Sanoat korxonalarini rivojlantirishda modernizatsiya va klaster yondashuvining o‘rni.....	365
Murodov A. Aholining real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirishning nazariy asoslari.....	369
Карабаев Р.З. Искусственный интеллект в цифровой экономике Узбекистана.....	374
Rasulova Sh.A. Bozor iqtisodiyotida monopoliyaning mohiyati, shakllari va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta‘siri.....	378
Salimov A.F., Rasulova Sh.A. Bozor muvozanati va unga ta‘sir ko‘rsatuvchi omillar.....	381
Sattarova G.X. O‘zbekiston logistika bozorida yuk tashish xavflarini sug‘urta orqali kamaytirishning iqtisodiy samaradorligi.....	385
Муродхўжаева Ф.М. Маҳаллий саноатни шакллантиришда кластер ёндашуви ва 2030 йилгача трансформациянинг прогноз параметрлари (Наманган вилояти мисолида).....	389
Yoqubjonov R.R. Kichik biznes mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	396
Nasritdinov B.X. Risklarni integral baholash kichik biznesda moslashuvchan boshqaruv tizimi asbobi sifatida	400
Abdurazzoqov H.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining hozirgi holati va tendentsiyalari.....	406
Turgunov M.M., Soliyev I.I. Milliy innovatsion tizim samaradorligini oshirishning strategik yo‘nalishlari.....	411
Kuzimuratova D.M. O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirish.....	414
Soyibjonov I.S. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish.....	419
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	423
Odinayev G‘.J. Nogironligi bo‘lgan aholi qatlamini strategik sohalarda band qilish loyihalari.....	427
Abduvahobov V.B. Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishning global standartlari va O‘zbekiston tajribasi: kompleks tahlil.....	430
Қўзиева Н.Н. Билвосита солиқларнинг шаклланиши ва ривожланиб бориши.....	435

**MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNI
TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.**

**СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В
НАЦИОНАЛЬНУЮ ЭКОНОМИКУ.**

**WAYS TO IMPROVE THE ATTRACTION OF FOREIGN INVESTMENTS INTO THE
NATIONAL ECONOMY.**

O‘zMU Iqtisodiyot fakulteti “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrası magistranti: **Istamqulov D.Q.**
Ilmiy rahbar: Danyarova F.B.

Annotatsiya

Mazkur maqolada milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning nazariy asoslari, ularning iqtisodiy o‘shidagi roli hamda investitsiya muhitini yaxshilash orqali investitsiya oqimlarini ko‘paytirish yo‘llari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiyalar, milliy iqtisodiyot, investitsiya muhiti, iqtisodiy o‘sh, investitsiya siyosati, infratuzilma, institutsional islohotlar, raqamli iqtisodiyot, investitsiya jozibadorligi

В данной статье анализируются теоретические основы привлечения иностранных инвестиций в национальную экономику, их роль в экономическом росте и способы увеличения инвестиционных потоков путем улучшения инвестиционного климата.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, национальная экономика, инвестиционный климат, экономический рост, инвестиционная политика, инфраструктура, институциональные реформы, цифровая экономика, инвестиционная привлекательность

This article analyzes the theoretical foundations of attracting foreign investment to the national economy, their role in economic growth, and ways to increase investment flows by improving the investment climate.

Keywords: foreign investment, national economy, investment climate, economic growth, investment policy, infrastructure, institutional reforms, digital economy, investment attractiveness

Globalashuv sharoitida milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta‘minlashda xorijiy investitsiyalar muhim omil hisoblanadi. Xorijiy investitsiyalar ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish, eksport salohiyatini kengaytirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda katta ahamiyatga ega.

Bugungi kunda rivojlanayotgan davlatlar, xususan O‘zbekiston uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli investitsiya muhitini yaxshilash, investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda samarali institutsional tizimni shakllantirish dolzarb masala bo‘lib qolmoqda.

Xorijiy investitsiyalar zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning eng muhim omillaridan biri sifatida qaraladi. Ular milliy iqtisodiyotga qo‘shimcha moliyaviy resurslar olib kirish bilan birga, yangi texnologiyalar, boshqaruv tajribasi va innovatsion yondashuvlarning kirib kelishini ta‘minlaydi. Ayniqsa rivojlanayotgan davlatlar uchun xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o‘shni jadallashtirish va tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Avvalo xorijiy investitsiyalar milliy iqtisodiyotda kapital yetishmovchiligi muammosini hal etishga yordam beradi. Ichki jamg‘armalar ko‘pincha iqtisodiyotni kengaytirish va modernizatsiya qilish uchun yetarli bo‘lmaydi. Shu sababli xorijiy kapital oqimi yangi ishlab chiqarish quvvatlarini

yaratish, sanoat tarmoqlarini rivojlantirish va yirik infratuzilma loyihalarini amalga oshirish imkonini beradi. Natijada yalpi ichki mahsulot hajmi ortadi va iqtisodiy o‘rnatilari tezlashadi. [1]

Xorijiy investitsiyalarning yana bir muhim jihati shundaki, ular orqali ilg‘or texnologiyalar va zamonaviy ishlab chiqarish usullari kirib keladi. Bu jarayon ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, mahsulot sifatini yaxshilaydi va raqobatbardoshlikni kuchaytiradi. Shuningdek xorijiy kompaniyalar o‘zlar bilan ilg‘or menejment tajribasini olib kiradi, bu esa mahalliy korxonalar faoliyatiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Bandlik masalasida ham xorijiy investitsiyalar muhim rol o‘ynaydi. Yangi investitsiya loyihalari natijasida yangi ish o‘rinlari yaratiladi, aholi daromadlari oshadi va turmush darajasi yaxshilanadi. Shu bilan birga, xorijiy korxonalar faoliyati natijasida ishchi kuchining malakasi oshadi, chunki ular zamonaviy texnologiyalar va ish usullarini o‘zlashtiradi. Bu esa inson kapitalining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xorijiy investitsiyalar eksport salohiyatini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ko‘plab xorijiy investorlar eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yadi, bu esa mamlakatning tashqi savdo balansini yaxshilaydi. Natijada valyuta tushumlari ortadi va milliy valyutaning barqarorligi mustahkamlanadi. Bundan tashqari xorijiy investitsiyalar ichki bozorda sog‘lom raqobat muhitini shakllantiradi. Mahalliy korxonalar xorijiy kompaniyalar bilan raqobatlashish jarayonida o‘z faoliyatini takomillashtirishga, mahsulot sifatini oshirishga va xarajatlarni kamaytirishga intiladi. Bu esa butun iqtisodiyot samaradorligini oshirishga olib keladi [2].

Shu bilan birga xorijiy investitsiyalarning ayrim salbiy jihatlari ham mavjud. Masalan ayrim hollarda milliy ishlab chiqaruvchilar kuchli raqobatga bardosh bera olmay qolishi mumkin yoki investitsiyalardan olinadigan foydaning bir qismi xorijga olib chiqiladi. Bundan tashqari iqtisodiyotning ayrim tarmoqlari tashqi kapitalga haddan tashqari bog‘lanib qolishi xavfi ham mavjud. Investitsiya muhiti bu mamlakatda investitsiya faoliyatini amalga oshirish uchun yaratilgan iqtisodiy, huquqiy, siyosiy va ijtimoiy sharoitlar majmuasidir. U xorijiy investorlarning qaror qabul qilish jarayoniga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Qulay investitsiya muhiti mavjud bo‘lgan davlatlarda kapital oqimi yuqori bo‘ladi, aksincha, noaniq va beqaror muhit investitsiya hajmining kamayishiga olib keladi.

Investitsiya muhitini shakllantiruvchi omillar ko‘p qirrali bo‘lib, ular o‘zaro bog‘liq holda amal qiladi. Eng muhim jihati shundaki, investorlar nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlarga, balki huquqiy kafolatlar, boshqaruv sifati va infratuzilma darajasiga ham katta e’tibor qaratadi.

Investitsiya muhitini shakllantiruvchi omillar [3]

№	Omil nomi	Mazmuni	Investitsiyaga ta’siri
1	Siyosiy barqarorlik	Hukumat barqarorligi, siyosiy xavfsizlik	Investor ishonchini oshiradi
2	Makroiqtisodiy holat	Inflyatsiya, YAIM o‘sishi, valyuta barqarorligi	Risk darajasini kamaytiradi
3	Huquqiy tizim	Qonun ustuvorligi, mulk huquqi himoyasi	Investitsiyalar xavfsizligini ta’minlaydi
4	Institutsional muhit	Davlat boshqaruvi sifati, korrupsiya darajasi	Investitsiya jarayonini soddalashtiradi
5	Soliq siyosati	Soliq stavkalari va imtiyozlar	Investorlar uchun rag‘bat yaratadi
6	Bojxona tartibi	Import-eksport jarayonlari soddaligi	Tashqi savdoni rivojlantiradi
7	Infratuzilma	Transport, energetika, aloqa tizimlari	Xarajatlarni kamaytiradi
8	Mehnat resurslari	Ishchi kuchi sifati va narxi	Ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi
9	Raqamli muhit	Elektron xizmatlar, IT infratuzilma	Shaffoflik va tezlikni oshiradi
10	Bozor hajmi	Ichki iste’mol bozori kengligi	Investitsiya daromadlilikini oshiradi

№	Omil nomi	Mazmuni	Investitsiyaga ta’siri
11	Innovatsion muhit	Ilmiy tadqiqotlar va texnologiyalar	Yuqori texnologiyali investitsiyalarni jalb qiladi
12	Xalqaro integratsiya	Savdo bitimlari va hamkorliklar	Tashqi bozor imkoniyatlarini kengaytiradi

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi global raqobat sharoitida davlatlar investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish orqali investitsiya oqimini oshirishga intilmoqda. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, investitsiya siyosatini izchil takomillashtirgan mamlakatlarda to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmi sezilarli darajada ortadi [4].

Avvalo huquqiy bazani takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda xalqaro reytinglarga ko‘ra, investitsiya muhitini yaxshilagan davlatlarda FDI hajmi o‘rtacha 20–30 foizga oshgan. Bu esa investor huquqlarining himoyasi va shaffof qonunchilikning investitsiya oqimiga bevosita ta’sirini ko‘rsatadi. Soliq va moliyaviy rag‘batlantirish choralari kuchaytirish ham muhim yo‘nalishlardan biridir. Masalan, soliq imtiyozlari joriy etilgan hududlarda investitsiya loyihalari soni o‘rtacha 1,5–2 barobar oshgani kuzatilgan. Erkin iqtisodiy zonalarda esa eksport hajmi 25–40 foizga yuqori bo‘lishi aniqlangan [5].

Institutsional islohotlar natijasida investitsiya jarayonlarining soddalashuvi ham muhim natijalarga olib keladi. “Yagona darcha” tizimi joriy etilgan davlatlarda investitsiya ro‘yxatdan o‘tkazish muddati 30–40 foizga qisqargan, bu esa investorlar sonining oshishiga xizmat qilgan. Infratuzilmani rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishning asosiy omillaridan biridir. Transport va energetika infratuzilmasi yaxshilangan hududlarda sanoat investitsiyalari hajmi 35–50 foizgacha ortgani kuzatiladi. Bu esa ishlab chiqarish xarajatlarining kamayishi bilan izohlanadi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish ham investitsiya muhitiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Elektron hukumat tizimlari keng joriy etilgan davlatlarda byurokratik to‘siqlar 40–60 foizga kamaygan, investitsiya jarayonlarining shaffofligi esa sezilarli darajada oshgan. Investitsiya marketingi va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish ham muhim yo‘nalish hisoblanadi. Xalqaro investitsiya forumlari o‘tkazilgan mamlakatlarda investitsiya kelishuvlari soni o‘rtacha 20–25 foizga oshgani qayd etilgan.

Shunday qilib, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish kompleks yondashuvni talab etadi. Har bir yo‘nalish o‘zaro bog‘liq bo‘lib, ularning uyg‘un rivojlanishi investitsiya jozibadorligini oshiradi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish omillarining samaradorligi [6]

№	Takomillashtirish yo‘li	Amalga oshirilganda natija	O‘sinh ko‘rsatkichi
1	Huquqiy bazani yaxshilash	Investor ishonchi oshadi	20–30 %
2	Soliq imtiyozlari joriy etish	Investitsiya loyihalari ko‘payadi	50–100 %
3	Erkin iqtisodiy zonalar	Eksport hajmi ortadi	25–40 %
4	“Yagona darcha” tizimi	Ro‘yxatdan o‘tish tezlashadi	30–40 %
5	Infratuzilmani rivojlantirish	Sanoat investitsiyalari ortadi	35–50 %
6	Raqamlashtirish	Byurokratik to‘siqlar kamayadi	40–60 %
7	Investitsiya marketingi	Kelishuvlar soni oshadi	20–25 %
8	Xalqaro hamkorlik	Kapital oqimi kengayadi	15–30 %

Statistik ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda eng samarali yo‘nalishlar huquqiy tizimni mustahkamlash, infratuzilmani rivojlantirish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hisoblanadi. Ayniqsa infratuzilma va raqamlashtirish omillari investitsiya oqimiga eng katta ta’sir ko‘rsatadi.

Xorijiy investitsiyalar milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Ular orqali iqtisodiyotga zamonaviy texnologiyalar kirib keladi, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi va eksport salohiyati kengayadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsiya muhitini yaxshilash, huquqiy va institutsional tizimni takomillashtirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish xorijiy investitsiyalar oqimini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Kelgusida investitsiya siyosatini kompleks yondashuv asosida takomillashtirish orqali milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Porter M. Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 2019.
2. Sachs J. The End of Poverty. – New York, 2015.
3. Rodrik D. One Economics, Many Recipes. – Princeton, 2018.
4. Stiglitz J. Globalization and Its Discontents. – New York, 2017.
5. Helpman E. The Mystery of Economic Growth. – Harvard, 2019.
6. Balasubramanyam V.N. Foreign Direct Investment and Growth. – Oxford, 2018.
7. Toshkent xalqaro investitsiya forumi materiallari. – Toshkent, 2024.
8. Семочкина М. А. Инвестиционная деятельность с участием иностранных инвесторов в Российской Федерации (правовой аспект). Дисс. на соиск. уч. ст. канд. юрид. наук. – М.: МГУ. – С. 152.
9. Левенцев Н.Н., Костюнина Г.М. Международное движение капитала: инвестиционная политика зарубежных стран: Учебник. – М.: Экономист, 2007. – С. 8.

UDK: 338.1:504.03

**RESURS SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY USULLARI VA
KO'RSATKICHLARI**

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ И ПОКАЗАТЕЛИ ОЦЕНКИ
РЕСУРСОЭФФЕКТИВНОСТИ**

**THEORETICAL METHODS AND INDICATORS FOR ASSESSING RESOURCE
EFFICIENCY**

Aipova I.I.

Angren universiteti “Iqtisodiyot va moliya” kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya

Maqolada resurs samaradorligini baholashning uchta fundamental yo'nalishi: umumiy omil samaradorligi (TFP), resurs tejash indeksleri va ekologik indikatorlar kompleks tahlil qilingan. Tadqiqotda Tornqvist, Fisher va Malmquist indekslarining metodologik farqlari, resurs tejash algoritmlari hamda ekologik samaradorlikni (LCA, uglerod intensivligi) o'lchash usullari yoritilgan. Natijalar ushbu yondashuvlarni integratsiyalash orqali resurs samaradorligini baholashning yagona ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: umumiy omil samaradorligi (TFP), resurs tejash indeksi, atrof-muhit ko'rsatkichlari, Malmquist indeksi, ekologik samaradorlik, hayotiy sikl tahlili, uglevodород intensivligi, yashil iqtisodiyot.

В статье проведен комплексный анализ трех фундаментальных направлений оценки ресурсоэффективности: совокупной факторной производительности (TFP), индексов ресурсосбережения и экологических индикаторов. В исследовании сопоставляются методики